

NIEUWSBRIEF MULTIPLUS september 2012

Is dit de eerste keer dat u onze nieuwsbrief ontvangt? Neem dan zeker onze vorige nieuwsbrieven eerst even door. Deze zijn terug te vinden op <http://www.multiplus.be/nieuwsbrief.php>.

SPECIFIEKE INFORMATIE VVKBUO

Op **donderdag 20 september 2012** van **10 tot 15u** vindt in Brussel (Guimardstraat 1) een **interdisciplinaire bijeenkomst** plaats voor leerkrachten, orthopedagogen, therapeuten, directies... die betrokken zijn bij het onderwijs aan leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen. De bedoeling van de bijeenkomst is de noden van deze leerlingen en het betrokken schoolpersoneel in kaart te brengen en uit te zoeken hoe hieraan vanuit het VVKBuO (Multiplus) tegemoet kan gekomen worden. Deze bijeenkomst kan, naar gelang de vraag van de deelnemers, onder de vorm van een centrale werkgroep verder gezet worden doorheen het schooljaar.

Binnen de bisdommen wordt momenteel bekeken of er ook regionale werkgroepen zullen opgestart worden. Mensen uit het Bisdom Gent en Bisdom Brugge kunnen reeds terecht in een werkgroep rond leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen die vorig schooljaar werd opgericht (voor meer informatie: hans.buyle@vsko.be of marco.malego@vsko.be).

Inschrijven voor de startbijeenkomst op 20 september kan via multiplus.buo@vsko.be.

INFORMATIEVERSPREIDING EN –UITWISSELING

INTERESSANT: Handleiding communicatiepaspoorten

Communicatiepaspoorten werden reeds voor uiteenlopende doelgroepen uitgewerkt en ook Multiplus trachtte de voorbije jaren de ontwikkeling van communicatiepaspoorten voor personen met EMB te stimuleren en te ondersteunen (zie vorige nieuwsbrieven). Op basis van literatuur en eigen ervaringen hebben we nu een eenvoudige handleiding uitgeschreven, voor al wie op zoek is naar

achtergrondinformatie en zelf communicatiepaspoorten voor personen met EMB wil ontwikkelen. De handleiding vindt u volgende week op onze website!
De masterproef van Stephy Colla en Inge van Hertem, de studenten die in onze opdracht een aantal communicatiepaspoorten en hun ontwikkelingsproces, alsook het gebruik ervan in de praktijk evalueerden, vindt u hier: <http://www.multiplus.be/informatiedocs/Colla%20Van%20Herten.pdf>.

INTERESSANT: Dynamic Assessment

In de nieuwsbrief van mei 2011 informeerden we u over het RAAK-project, waarin nagegaan wordt hoe bij niet/nauwelijks sprekende kinderen met een meervoudige beperking op een betrouwbare manier het leer- en ontwikkelingspotentieel vastgesteld kan worden; hoe dit potentieel vergroot kan worden en op welke manier deze stimulerende methodieken betreffende hun effect kunnen geëvalueerd worden (Gouverneur Kinsbergen/Modem, Lessius, Kentalis, Heliomare, Radboud Universiteit, Fontys Hogescholen). Het project is nog lopende, maar op <http://www.oaat.eu/166/web-based-dynamic-assessment.html> kan u alvast proeven van de eerste output.

INTERESSANT: Kinderen met EMB in het regulier onderwijs

In Nederland ontstaan steeds meer initiatieven waarbij reguliere scholen klassen met kinderen met EMB oprichten (zie ook nieuwsbrief sept 2011). Hier nog een voorbeeld: <http://www.vilans.nl/Pub/Informatiecentrum/Informatiecentrum-Inclusie/Informatiecentrum-Inclusie-Inclusie-op-de-basisschool.html?highlight=meervoudig&search=1>.

INTERESSANT: DVD's voor personen met ernstige meervoudige beperkingen

KLOS-TV is een non-profitorganisatie (NL) die filmproducties maakt voor mensen met een verstandelijke beperking, kinderen met een auditieve- of visusbeperking en ouderen met een vorm van dementie. Zij ontwikkelden onder meer de "Fenomena"-reeks: DVD's met computeranimaties die mogelijk personen met ernstige meervoudige beperkingen kunnen aanspreken. Meer informatie vindt u hier: <http://www.klostv.nl/producties/category/catalog/page/2>.

INTERESSANT: Congres "In beweging"

Op vrijdag 23 maart 2012 organiseerden het Platform EMG en het Kennisplein (NL) het Congres "In beweging", over bewegen met personen met EMB in letterlijke en figuurlijke zin. De presentaties van de sprekers kan u hier terugvinden: <http://www.emgplatform.nl/publicatie/presentaties-van-het-embcongres-2012-in-beweging>.

INTERESSANT: Goed gebruik van hulpmiddelen

Op <http://www.goedgebruik.nl> vindt u heel wat praktische tips over hulpmiddelen en technologie die de zelfredzaamheid van minder mobiele personen kunnen ondersteunen, en hoe deze gebruikt dienen te worden. De informatie wordt

ondersteund met sprekend beeldmateriaal. U kan zich ook abonneren op een nieuwsbrief, om regelmatig hulpmiddeleninformatie te ontvangen.

INTERESSANT: Muziektherapie voor personen met EMB

Op <http://www.emgplatform.nl/publicatie/muziektherapie-voor-mensen-met-emb> kan u enkele interessante theoretische achtergronden vinden betreffende het werken met muziek bij personen met ernstige meervoudige beperkingen.

INTERESSANT: Circus Boemtata

De CliniClowns in Nederland reizen momenteel rond met Circus Boemtata, een theatervoorstelling die onder meer afgestemd is op kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen. Zie: <http://circusboemtata.cliniclowns.nl>. Misschien een ideeetje voor de Belgische collega's?

INTERESSANT: Rita hoort niet goed

Gehoörproblemen komen vaak voor bij mensen met een verstandelijke handicap, maar worden niet altijd onderkend. Op <http://www.ritahoortnietgoed.be> vindt u heel wat informatie die kan ondersteunen bij de onderkenning en aanpak van gehoorproblemen. Ook in de begeleiding van personen met ernstige meervoudige beperkingen is dit uiterst zinvol materiaal!

INTERESSANT: Vrijheidsbeperkende maatregelen

Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn soms onvermijdelijk met het oog op het welzijn van personen met beperkingen en hun omgeving. Uiteraard blijft het belangrijk hier heel bedachtzaam mee om te gaan. Vanuit Vilans, een kenniscentrum zorg in Nederland, worden een aantal interessante handvatten ter beschikking gesteld, waaronder een literatuurstudie en tools om vrijheidsbeperkende maatregelen waar mogelijk af te bouwen. Meer informatie vindt u hier: <http://www.vilans.nl/docs/producten/Kennisbundel%20Vrijheidsbep%20maatregelen.pdf>
http://www.vilans.nl/docs/producten/Literatuurstudie_vrijheidsbeperking.pdf
<http://www.vilans.nl/docs/producten/Toolkit%20Vrijheidsbeperking/ TOOLKIT.pdf>
<http://www.vilans.nl/Producten-Alternatievenbundel-vrijheidsbeperking.html>
<http://www.vilans.nl/Pub/Home/Over-Vilans/Over-Vilans-Nieuws/Nieuwsbrief-Nieuwsoverzicht/Online-verbeterwijzer-voor-verminderen-vrijheidsbeperking.html>.

INTERESSANT: Medicatieveiligheid

Kinderen en volwassenen met ernstige meervoudige beperkingen krijgen vaak, omwille van medische problemen, heel wat medicatie toegediend. Het is belangrijk dat de juiste medicatie op tijd, volgens de juiste dosering en op de juiste wijze wordt toegediend. We kunnen hier niet zorgvuldig genoeg mee omspringen, want fouten zijn snel gemaakt. Vilans (NL) biedt een toolkit aan waarin zeker interessante aanknopingspunten te vinden zijn om de medicatieveiligheid in uw school/organisatie te verhogen:

<http://www.vilans.nl/docs/pdf/Zorg%20zelf%20voor%20Betere%20Medicatieveiligheid.pdf>. Warm aanbevolen!

INTERESSANT: Uit huis: ervaringen van ouders van kinderen met ernstige meervoudige beperkingen

Prof. Dr. Carla Vlaskamp en Jorien Luijckx van de Universiteit van Groningen schreven het boek "Toch is het een goede keus geweest. Ervaringen van ouders van kinderen met ernstige meervoudige beperkingen". Ze interviewden zeven ouderparen over de ervaringen met het uit huis gaan van hun kind met ernstige meervoudige beperkingen. Meer informatie vindt u hier:

<http://www.maklu.be/MakluEnGarant/BookDetails.aspx?ID=9789044129250>.

INTERESSANT: Logeren met zorg

Een aantal organisaties uit Nederland ontwikkelden de website <http://www.logerenmetzorg.nl>. De site is in de eerste plaats bedoeld voor ouders uit Nederland, die op zoek zijn naar logeeropvang voor hun kind met beperkingen. Heel wat van de informatie op deze website is weliswaar ook voor ouders uit Vlaanderen interessant: u vindt er onder meer een handleiding met tips over criteria die u kan overwegen bij de keuze van een logeerverblijf, het overdragen van informatie over uw kind, evaluatie van het logeerverblijf achteraf enz.

INTERESSANT: Aangepaste vakantie-, logeer- en dagopvang

Kende u reeds volgende verblijven, geschikt voor mensen met ernstige meervoudige beperkingen: 't Mechels Bos (<http://www.mechelsbos.be>), Villa Clementina (<http://www.villaclementina.be>) en Villa Indigo (<http://www.maisonderepit.be>)?

INTERESSANT: Bevraging toegankelijkheid

Enter vzw, het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, organiseert momenteel een bevraging bij personen met beperkte mobiliteit (of mensen uit hun directe omgeving), in het kader van een businessplan voor een gebiedsdekkend, complementair en geïntegreerd toegankelijk vervoersysteem in Vlaanderen. Deelnemen aan de bevraging kan via deze weg: <http://www.surveymonkey.com/s/kandidaat-onderzoek-vervoer>.

Meer informatie over andere Enter-projecten vindt u hier: <http://www.entervzw.be/index.php?id=204>.

INTERESSANT: Top Ten Tips

De NHS, de Nationale Gezondheidsdienst van Engeland, stelde tips op om personen met EMB een "voldoening gevend, gelukkig en gezond leven" te helpen bereiken. U vindt deze tips hier: [http://www.hillingdoncommunityhealth.org.uk/website/PBC264/files/NHS_EM_Prompt_Cards_-_PMID_Pack_PDF_VER1_\(2\).pdf](http://www.hillingdoncommunityhealth.org.uk/website/PBC264/files/NHS_EM_Prompt_Cards_-_PMID_Pack_PDF_VER1_(2).pdf). Het document bevat geen verrassende ideeën, maar herinnert ons wel aan een aantal belangrijke aandachtspunten op vlak van gezondheid, communicatie, eten & drinken, houding en mobiliteit.

INTERESSANT: Een stem geven aan personen met ernstige meervoudige beperkingen

Mencap, een belangenorganisatie van personen met een verstandelijke handicap in Groot-Brittannië, heeft verschillende jaren gewerkt rond het verhogen van invloed en controle van personen met ernstige meervoudige beperkingen. Dit leidde tot enkele interessante teksten en inspirerend beeldmateriaal, terug te vinden op: <http://www.mencap.org.uk/involveMe>.

INTERESSANT: Belang van goede lichaamshouding

Mencap voert tevens een sensibiliseringscampagne rond "postural care" voor personen met ernstige meervoudige beperkingen. Niet iedereen is zich bewust van het belang van een goede houding voor deze mensen, en de mogelijk dramatische gevolgen indien hier onvoldoende aandacht aan wordt besteed. Sensibiliseringsfilmpjes en een korte toelichting met voorbeelden uit de praktijk vindt u hier: <http://www.mencap.org.uk/posturalcare>.

Spread the news... wissel via Multiplus informatie uit!

...over studiedagen, vormingen

Woonde u recent een studiedag of vorming bij over een onderwerp dat relevant is m.b.t. personen met ernstige meervoudige beperkingen? Bezorg ons dan een verslag, een overzicht van de verkregen informatie en we plaatsen dit op onze site. Op die manier kunnen ook anderen er iets van opsteken!

...over eigen innoverende projecten

Mogelijk ontwikkelde u zelf, vanuit uw dienst, school... een bijzondere activiteit, methodiek... voor de doelgroep van mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Bezorg ons de nodige informatie en dan vermelden we deze op de Multiplus-website. Op die manier kan uw project inspirerend zijn voor anderen!

PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK

Interacties tussen kinderen en jongeren met EMB

Er werd al heel wat onderzoek gedaan over de interactie tussen ouders/begeleiders/leerkrachten en mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Onderzoek naar de interacties tussen personen met ernstige meervoudige beperkingen onderling bleef totnogtoe zeer beperkt. An Buelens, stagiaire bij Multiplus, deed hierrond reeds een verkennend onderzoek (zie vorige nieuwsbrieven). Intussen werkte ook Liesbeth Deforme, masterstudente orthopedagogiek, haar eindwerk over dit thema af: <http://www.multiplus.be/informatiedocs/Deforme.pdf>. Het doctoraatsonderzoek van Sara Nijs is nog lopende.

VORMING EN ADVIES

Magenta-project: zorg-werk-levenbalans voor ouders van een zorgenkind

In de nieuwsbrief van januari 2011 gaven we meer informatie over het Magenta-project, een aanbod uitgewerkt voor ouders van kinderen tussen 0 en 14 jaar met een handicap of chronische ziekte. Vanaf eind september starten er opnieuw Magenta-workshops. In 4 modules wordt gewerkt rond persoonlijke zorg-werk-levenbalans. Time management, organiseren van de zorg en overleg met professionelen komt aan bod. Meer informatie en concrete data in alle Vlaamse provincies vindt u op www.magentaproject.be.

Agenda

SEPTEMBER 2012

12/09/12-14/09/12: European Congress of Mental Health in Intellectual Disability. Georganiseerd door EAMHID, in Lissabon (Portugal). Meer informatie: <http://www.mhid.org>.

24/09/12-30/09/12: Nederlandstalige basiscursus Bobath. Georganiseerd door Bobath ABVV. Meer informatie: <http://www.bobath.be/agenda.php?language=nl&item=102>.

25/09/12: Sens-city. Basale dagbesteding voor personen met een ernstig meervoudige beperking. Georganiseerd door Sint-Oda. Meer informatie: <http://www.stijn.be/ODA/nieuws/folder.pdf>.

27/09/12: BIM: Beleven in muziek. Georganiseerd door Patrick Meuldijk, in Bergen op Zoom (NL). Meer informatie: <http://www.bim-werkwijze.info/cursus/praktische-informatie.html>.

27/09/2012 - 28/09/2012: Cursus Functional Hand Use in Unilateral CP. Georganiseerd door Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen KULeuven. Meer informatie: <http://www.bobath.be/agenda.php?language=nl&item=106>.

OKTOBER 2012

1/10/2012: Landelijke dag EMB gedragsdeskundigen en wetenschappelijk onderzoekers. Georganiseerd door Platform EMG, in Baarn (NL). Meer informatie: <http://www.emgplatform.nl/agenda/landelijk-dag-emb-gedragsdeskundigen-en-onderzoekers>.

4/10/12-5/10/12: Workshop slikstoornissen. Georganiseerd door Vilans, in Utrecht (NL). Meer informatie: <http://www.emgplatform.nl/agenda/2342>.

10/10/2012 - 13/10/2012: 4th International Cerebral Palsy Conference. In Pisa (IT). Meer informatie: <http://www.cp2012.it>.

10/10/2012 - 13/10/2012: Rehacare-beurs. Georganiseerd door Rehacare International, in Düsseldorf (DE). Meer informatie: <http://www.rehacare.de>.

11/10/2012 - 12/10/2012: Symposium "De kracht van communicatie". Georganiseerd door ISAAC-nf, Vilans & OC-Leerstool, in Kerkrade (NL). Meer informatie: <http://www.isaac-nf.nl/awarenessmonth>.

11/10/2012 - 13/10/2012: 15th International Meeting of the Society for the Study of Behavioural Phenotypes. Meer informatie: <http://www.uzleuven.be/centrum-menselijke-erfelijkheid/ssbp-meeting-leuven-11-13okt2012>.

12/10/12: Hulpverlening aan personen van Oost-Europese origine. Georganiseerd door SIG. Meer informatie:

<http://www.sig-net.be/CalenderDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1180>.

29/10/2012: Epilepsie: diagnostiek, behandeling en invloed op het dagelijks leven van de patiënt. Georganiseerd door SIG. Meer informatie:

<http://www.sig-net.be/CalenderDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1114>.

30/10/12: Genetisch onderzoek bij ontwikkelingsstoornissen. Georganiseerd door SIG. Meer informatie:

<http://www.sig-net.be/CalenderDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1123>.

NOVEMBER 2012

6/11/12: Communiceren zonder taal. Georganiseerd door Modem. Meer informatie: <http://modem.kinsbergenvzw.be/bijscholing/inschrijven/event/39-molule-5-communiceren-zonder-taal.html>.

6/11/12: Van actie-reactie tot eenvoudige communicatiehulpmiddelen. Georganiseerd door Modem. Meer informatie:

<http://modem.kinsbergenvzw.be/bijscholing/inschrijven/event/40-module-6-van-actie-reactie-tot-eenvoudige-communicatiehulpmiddelen.html>.

8/11/12 & 29/11/12: Workshop niet-praatmethodieken. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie:

<http://www.handicum.be/profs/detail/workshop-niet-praatmethodieken>.

10/11/12-31/05/13: Permanente vormingsmodule met getuigschrift "Geestelijke gezondheid bij mensen met verstandelijke handicap en/of autisme. Georganiseerd door KULeuven. Meer informatie:

<http://ppw.kuleuven.be/home/permanente-vorming/fof-vormingsmod-getuigschrift-3.pdf>.

12/11/12: De kracht van eenvoud. Bewegen voor mensen met een ernstig meervoudige beperking. Georganiseerd door Cello, in Rosmalen (NL). Meer informatie: <http://www.cello-zorg.nl/Smartsite.shtml?id=54535>.

22/11/12: De computer kleurt je leven, digitale sjablonen voor levensboeken. Georganiseerd door Modem. Meer informatie:

<http://modem.kinsbergenvzw.be/bijscholing/inschrijven/event/45-module-12-de-computer-kleurt-je-leven-digitale-sjablonen-voor-levensboeken-in-kortrijk.html>.

29/11/12: Inspiratiedag Emotionele Ontwikkeling bij personen met een verstandelijke beperking. Georganiseerd door SEN. Meer informatie:

<http://www.senvzw.be/wg/limburg/content/29-11-12-inspiratiedag-emotionele-ontwikkeling-bij-personen-met-een-verstandelijke-beperking-paal>.

30/11/12: Verslikt in slikproblemen. Georganiseerd door SEN. Meer informatie: <http://www.senvzw.be/wg/sen/content/vooraankondiging-verslikt-in-slikproblemen-30-november-2012>.

30/11/12: Relaxatie voor kinderen met ontwikkelingsproblemen. Georganiseerd door SIG. Meer informatie:

<http://www.sig-net.be/CalenderDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1143>.

DECEMBER 2012

7/12/12: Relaxatie voor kinderen met ontwikkelingsproblemen. Georganiseerd door SIG. Meer informatie:

<http://www.sig-net.be/CalenderDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1143>.

CONTACT

Anneleen Penne
Multiplus.buo@vsko.be
info@multiplus.be
Leopold Vanderkelenstraat 32 (nieuw adres!)
3000 Leuven
016/32.59.04
www.multiplus.be